

Informacja prasowa z dnia 21.11.2023

Obywatelska refleksja o energii społecznej

„Generatory społecznej energii” to opracowanie przygotowane na 8. edycję Open Eyes Economy Summit (21-22 listopada, ICE Kraków oraz online). Dla tej edycji Kongresu Ekonomii Wartości to opracowanie najważniejsze, bo odnosi się wprost do jego motywu przewodniego – GENERATORÓW ENERGII SPOŁECZNEJ.

Publikacja ma charakter refleksji obywatelskiej, powstawała w wyniku otwartej debaty, której kluczowym elementem były spotkania z osobami zaangażowanymi społecznie, z praktykami energii społecznej (łącznie w ten proces zaangażowało się 145 osób). Opracowanie zawiera różne doświadczenia i jest zaproszeniem do rozmowy o tym, jak powstaje energia społeczna, dzięki komu, w jakich miejscach i sytuacjach, jakich wymaga warunków.

Kiedy ludzie z własnej woli robią coś wspólnie, odczuwają przyływ energii, która napędza ich do dalszego działania. Niekiedy jest to wspólne działanie dla poprawienia jakości codziennego życia w

kamienicy czy wspólne z sąsiadami uprawianie warzywnika. Innym razem są to marsze protestujących kobiet z parasolkami. Taką energią określamy jako społeczną. Powstaje i jest wytwarzana (generowana) przez doświadczenie wspólnego celu, wspólnych wartości, wspólnych emocji i opartego o nie WSPÓŁ-DZIAŁANIA – piszą Autorzy.

Energia społeczna podstawą dla dobrego społeczeństwa i demokracji

Autorzy opracowania zwracają uwagę na istotność podejmowania rozmowy o tym, kiedy i jakie czynniki uruchamiają generatory energii społecznej, a jakie je blokują. Wśród tych, które mogą zniszczyć i demokrację, i energię społeczną wymieniają: wykorzystywanie języka jako narzędzia do pozorowanego dialogu lub do sekowania jakiś grup społecznych oraz – w konsekwencji – fragmentaryzacja życia społecznego. Zauważają, że zjawiska są równie niebezpieczne, gdy wykorzystuje je władza publiczna.

Określając relacje pomiędzy demokracją a energią społeczną napotykamy na szereg pytań i wyzwań, takich jak: Jak uruchamiać energię społeczną, aby inicjować i utrzymywać pozytywne formy aktywności? Jak diagnozować mechanizmy, procedury czy osoby etc., które wypaczając demokrację, blokują energię społeczną? I jak im nie ulegać? Jak ukierunkowywać energię w dobie popękanego na wielu płaszczyznach polskiego społeczeństwa, które generuje często gigantyczną energię mającą postać energii destrukcji, która szybko się wypala, przygasa, dając poczucie zawodu i bezradności?

Jednym z kluczy na sprostanie powyższym wyzwaniom jest poszukiwanie odpowiedniego języka, zrozumiałego dla innych, umożliwiającego zachętę do wspólnego działania, posługującego się nowymi metaforami, czyli nowego języka publicznej debaty, do którego powstania ma się przyczynić niniejsze opracowanie.

Drugim kluczowym problemem jest pogłębiająca się fragmentacja świata społecznego, prowadząca do rozpadu wspólnot, polaryzacji, radykalizacji, której przejawem jest powszechny w naszym społeczeństwie indywidualizm (egoizm jako strategią przetrwania w czasach licznych kryzysów). Z drugiej jednak strony właśnie w trudnym czasie jesteśmy zdolni do wytrwałej, systematycznej, dobrze realizowanej współpracy oraz pomocy dla innych, co widać zarówno w lokalnych społecznościach, jak i na poziomie regionalnym czy ogólnokrajowym.

Zła i dobra energia społeczna

W opracowaniu znajdziemy również rozróżnienie na dobrą i złą energię społeczną. Ta pierwsza jest definiowana jako taka, która uniezależnia, daje nam moc jej wytwarzania i pomnażania. Z kolei zła energia społeczna nas tego pozbawia, uzależnia nas, uprzedmiotawia, przypisuje, wyłącza i jest toksyczna. Zdaniem autorów ważna jest tu umiejętność rozróżnienia pomiędzy trzema kategoriami: czystą (dobrą) energią, brudną (złą) energią i brakiem energii (inercją, katatonią), bowiem wszystkie te trzy stany występują i współistnieją. Ważne jest wzmacnianie dobrej energii, nie koncentrowanie się na tym, że gdzieś nie ma energii, a raczej pokazywanie, gdzie w pobliżu działa i promieniuje. Ważna jest również umiejętność przeciwstawiania się złej energii i dobre jej rozumienie, aby móc odróżniać działania destrukcyjne od tych, które są efektem oporu społecznego lub buntu.

Niezależnie od krążących opinii, przypisujących polskiemu społeczeństwu bierność i brak zaangażowania w sprawy społeczne, trzeba przyznać, że **potrafimy wytwarzać wielką energię społeczną, ale w szczególnych sytuacjach i kontekstach.**

Dobra energia społeczna może czynić wielkie rzeczy: zapewnić pomoc setkom tysięcy uchodźców, dostarczać co roku tysiącom rodzin „szlachetne paczki”, zapraszać potrzebujących na codzienne ciepłe posiłki albo budować więzi między pokoleniami. Bez oddolnego zaangażowania i kontroli społecznej instytucje przestają służyć ludziom, demokracja zaczyna sprowadzać się do oddawania głosu w wyborach, a społeczeństwo zatracą solidarność i zdolność samoorganizowania się w różnego rodzaju sytuacjach kryzysowych.

Energię społeczną trzeba więc szanować i ją pomnażać oraz używać jej odpowiedzialnie. Nie wolno angażować ludzi do działań fasadowych, źle zaplanowanych, nieprzynoszących pożytku lub źle zorganizowanych, a co gorsze - przymuszać do energii społecznej, przykrywając czyjąś nieudolność.

Jednym z efektów prac są między innymi rekomendacje, czyli zestaw propozycji rozwiązań, działań edukacyjnych, badawczych, animacyjnych etc., których efektem powinno być wzmocnienie potencjału i ograniczenie barier energii społecznej. Wśród nich Autorzy wymieniają: konieczność stworzenia systemu edukacji obywatelskiej nastawionej na wzmacnianie postaw demokratycznych, budowanie nawyków społecznej aktywności i rozwijanie obywatelskich kompetencji; przemyślane i systematyczne wsparcie aktywistów, w tym skoncentrowane na tworzenie warunków umożliwiających podtrzymywanie ich energii i przeciwdziałanie wypaleniu społeczników; rozwijanie spotkań, dialogu i współdziałania międzypokoleniowego czy też wspieranie różnorodnych mediów lokalnych, szczególnie takich, które są niezależne względem władzy i mogą pełnić funkcję kontrolną.

W opracowaniu znajdziemy również liczne przykłady opowieści praktyków energii społecznej, zawierających m.in. opisy konkretnych, zrealizowanych inicjatyw takich jak np.: Energetyczny panel obywatelski, Fora równego traktowania w Gdańsku, Danie Wspólnych Chwil Fundacji Biedronki, Olimpiada Wiedzy Obywatelskiej „Senior Obywatel”, śniadania obywatelskie czy też program Uniwersytet Ludowy dla Kobiet Aktywnych.

Prace nad opracowaniem „Generatory społecznej energii” koordynował zespół w składzie:

Marcin Bazylak, Prezydent Dąbrowy Górniczej

Monika Chabior, Zastępczyni Prezydent Gdańska

Anna Giza, Uniwersytet Warszawski

Jerzy Hausner, Przewodniczący Rady Programowej OEES, Fundacja GAP

Myroslava Keryk, Fundacja „Nasz Wybór”, członkini Komisji ds. Migracji pod patronatem Rzecznika Praw Obywatelskich

Kacper Lubiewski, Fundacja „Stocznia”

Paweł Łukasiak, Prezes Zarządu, Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce

Olha Menko, Prezes Fundacji Instytut Polska-Ukraina, założycielka portalu UAinKrakow.pl

Cezary Obracht-Prondzyński, Uniwersytet Gdański, Członek Rady Programowej OEES

Joanna Sadzik, Prezeska Zarządu, Stowarzyszenie Wiosna

Katarzyna Sztop-Rutkowska, Wiceprezeska Zarządu Fundacji Laboratorium Badań i Działań Społecznych „SocLab”

Kuba Wygnański, Prezes Zarządu, Fundacja „Stocznia”

Publikacja dostępna do pobrania na stronie: <https://hub.oees.pl/energia-spoieczna/>

Opracowanie dofinansowano ze środków programu „Działaj Lokalnie” Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności realizowanego przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce.

Kontakt dla mediów:

Kinga Taćkiewicz

kinga.tackiewicz@oees.pl

+48 534 881 236